Analyysi

Suomessa pankeille asetetut puskurivaatimukset ovat kevyemmät kuin verrokkimaissa

Rahoitusvakaus | 04.05.2022 | Arttu Kiviniemi

KIRJOITTAJA

Arttu Kiviniemi
Toimistopäällikkö

Makrovakauspuskurivaatimusten ensisijainen tehtävä on edistää rahoitusvakautta, mutta merkittävät maakohtaiset erot puskurivaatimusten mitoituksessa voivat heikentää pankkien kilpailuedellytyksiä. Kun vertaillaan makrovakauspuskurivaatimusten kokoja, on huomioitava, millaisia järjestelmäriskejä vaatimuksilla katetaan. Puskurivaatimusten perusteena olevissa järjestelmäriskeissä on merkittäviä maa- ja pankkikohtaisia eroja. Suomen pankkisektorin rakenteellisten makrovakauspuskurivaatimusten keskimääräinen taso on tällä hetkellä alempi kuin niissä verrokkimaissa, joiden rakenteelliset riskit ovat samankaltaisia kuin Suomessa.

Makrovakauspuskurivaatimusten (jatkossa makrovakauspuskurien) ensisijainen tehtävä on edistää rahoitusvakautta. Makrovakauspuskurit vahvistavat luottolaitosten tappionsietokykyä ja pienentävät siten finanssikriisien todennäköisyyttä ja kielteisiä vaikutuksia reaalitalouteen ja rahoitusjärjestelmän toimintaan. Puskureita asetettaessa tulee kuitenkin arvioida myös niiden mahdollisia negatiivisia vaikutuksia sisämarkkinoiden toimintaan. Tämä velvoite perustuu EU:n luottolaitosdirektiiviin sekä kansalliseen luottolaitoslakiin. Merkittävät erot makrovakauspuskurien mitoituksessa eri maiden välillä voivat osaltaan heikentää pankkien tasapuolisia kilpailuedellytyksiä EU-alueella etenkin, jos makrovakauspuskurien erot eivät selity eri maiden järjestelmäriskien välisillä eroilla.

Tässä artikkelissa vertaillaan suomalaisten pankkien rakenteellisten makrovakauspuskurien kokonaismäärää suhteessa muihin eurooppalaisiin pankkeihin. Rakenteellisiksi makrovakauspuskureiksi luokitellaan rahoitusjärjestelmän rakenteellisten ominaisuuksien perusteella määrättävä lisäpääomavaatimus (ns. järjestelmäriskipuskuri) sekä rahoitusjärjestelmän kannalta merkittäville luottolaitoksille asetettavat lisäpääomavaatimukset (ns. G-SII- ja O-SII-puskurit).

Vertailuun valittiin maita, joissa on samankaltaisia rakenteellisia haavoittuvuuksia kuin Suomessa

Merkittävien suomalaisten luottolaitosten pandemiaa edeltänyt makrovakauspuskurien kokonaismäärä oli euroalueen suurimpia. Vertailtaessa makrovakauspuskureiden määrää eri maiden ja pankkien välillä on syytä huomioida, että makrovakauspuskurien perusteena olevat järjestelmäriskit poikkeavat toisistaan eri maissa. Tarvetta keskimääräistä suurempien makrovakauspuskurien soveltamiselle Suomessa on perusteltu erityisesti rahoitusjärjestelmän rakenteellisilla riskeillä, jotka ovat Suomessa keskimääräistä suurempia.

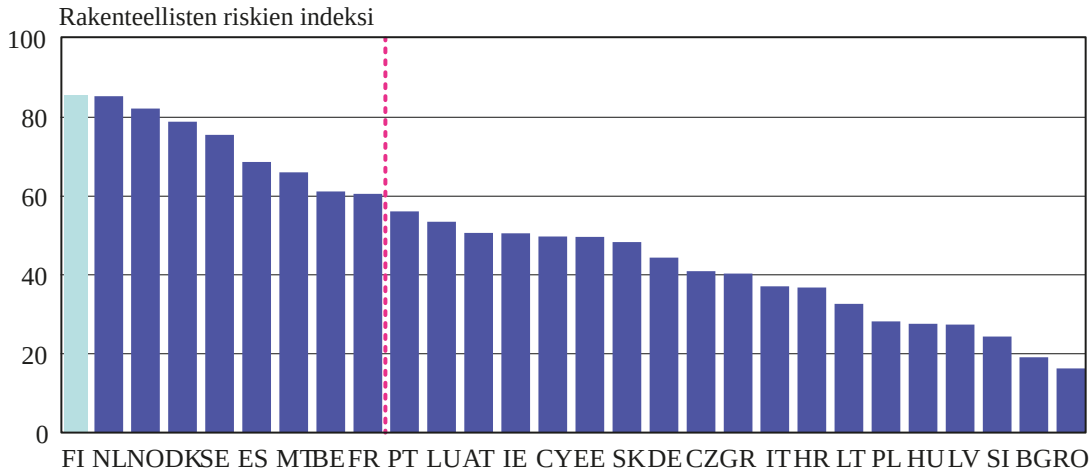
Järjestelmäriskien vertailussa on pyritty tunnistamaan EU-maiden joukosta ne maat, joiden rahoitusjärjestelmissä on samankaltaisia rakenteellisia haavoittuvuuksia kuin Suomessa.[1] Rakenteellisia haavoittuvuuksia on mitattu pankkisektorien kokoa, keskittyneisyyttä, rajat ylittävien toimintojen laajuutta, luottosalkkujen keskittyneisyyttä ja rahoitusrakennetta sekä kotitalouksien velkaantuneisuutta kuvaavilla riskimittareilla, jotka on esitelty taulukossa 1. Maat on pisteytetty ja asetettu järjestykseen kunkin riskimittarin arvojen perusteella[2]. Rakenteellisten riskien tasoa kuvaavat kokonaispisteet on laskettu kategoriakohtaisten pisteiden keskiarvona.

Kategoria	*Mittari*	*Lähde*

Pankkisektorin koko	*Pankkisektorin konsolidoitu tase / bruttokansantuote*	*EKP, Eurostat, Norges Bank*
Pankkisektorin keskittyneisyys	*Herfindahl-indeksi*[1]	*EKP*
	Viiden suurimman pankin yhteenlaskettu markkinaosuus[2]	*EKP*
	Yksittäisten pankkien O-SII-pisteiden maksimiarvo	*EBA*
Rajat ylittävien toimintojen laajuus	*Rajat ylittävien saamisten ja velkojen suhteellisten osuuksien keskiarvo*	*EKP*
Luottosalkun keskittyneisyys	*Luottosalkun sektori- ja toimialakohtaisten suhteellisten osuuksien yli laskettu Herfindahl-indeksi*	*EBA*
Riippuvuus markkinavarainhankinnasta	*Kotitalous- ja yritysluottojen suhde kotitalous- ja yritystalletuksiin*	*EBA*
Kotitalouksien velkaantuneisuus	*Kotitalouksien velkojen suhde käytettävissä oleviin tuloihin*	*Eurostat*

Kuvio 1.

Pohjoismaiden, Hollannin, Espanjan, Maltan, Belgian ja Ranskan rahoitusjärjestelmissä samankaltaisia rakenteellisia riskejä kuin Suomessa

Lähteet: Euroopan keskuspankki, EBA, Eurostat, Norges Bank ja Finanssivalvonnan laskelmat.

11.4.2022

© Suomen Pankki / (© Bank of Finland)

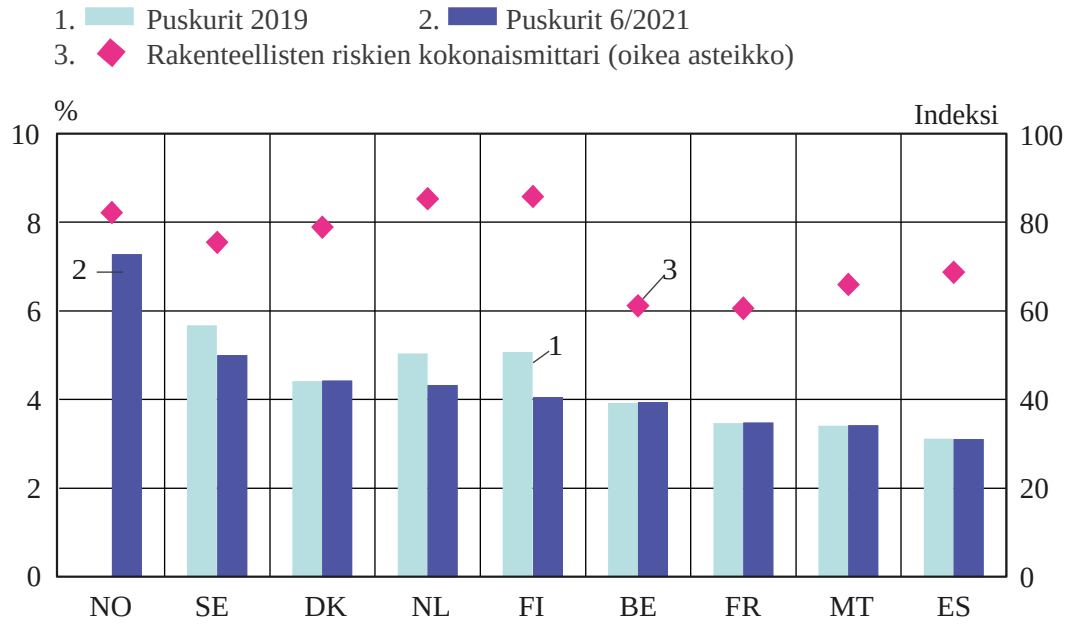
Verrokkimaa	***Rahoitusjärjestelmän rakenteelliset riskit***
Alankomaat	*Kotitalouksien velkaantuneisuus, rajat ylittävät toiminnot, luottosalkkujen keskittyneisyys, pankkisektorin suuri koko ja keskittyneisyys, riippuvuus markkinavarainhankinnasta*
Norja	*Kotitalouksien velkaantuneisuus, riippuvuus markkinavarainhankinnasta, pankkisektorin keskittyneisyys, luottosalkkujen keskittyneisyys*
Tanska	*Kotitalouksien velkaantuneisuus, riippuvuus markkinavarainhankinnasta, rajat ylittävät toiminnot, pankkisektorin suuri koko*
Ruotsi	*Luottosalkkujen keskittyneisyys, riippuvuus markkinavarainhankinnasta, kotitalouksien velkaantuneisuus, rajat ylittävät toiminnot*
Espanja	*Rajat ylittävät toiminnot, pankkisektorin suuri koko*
Malta	*Luottosalkkujen keskittyneisyys, rajat ylittävät toiminnot,*

	pankkisektorin suuri koko
Belgia	*Kotitalouksien velkaantuneisuus*
Ranska	*Pankkisektorin suuri koko, rajat ylittävät toiminnot, kotitalouksien velkaantuneisuus, riippuvuus markkinavarainhankinnasta*

Verrokkimaista rakenteellisten järjestelmäriskien taso on lähinnä Suomea muissa Pohjoismaissa ja Alankomaissa, joiden riskitasot Suomi ylittää lievästi. Suomen pankkisektorin rakenteellisten makrovakauspuskurien kokonaismäärä[3] on kuitenkin tuoreimman vertailun valossa pienempi kuin näissä maissa (kuvio 2). Ennen pandemiaa rakenteellisten makrovakauspuskurien kokonaismäärät olivat nykyistä lähempänä toisiaan.[4] Muissa verrokkimaissa sekä rakenteelliset järjestelmäriskit että pankkien rakenteellisten makrovakauspuskurien kokonaismäärä olivat pienemmät kuin Suomessa.

Kuvio 2.

Rakenteellisten makrovakauspuskurien kokonaismäärä on Suomessa pienempi kuin keskeisimmissä verrokkimaissa

Lähteet: Euroopan keskuspankki, ESRB, EBA, Finanstilsynet ja Finanssivalvonna laskelmat.

11.4.2022
© Suomen Pankki / (© Bank of Finland)

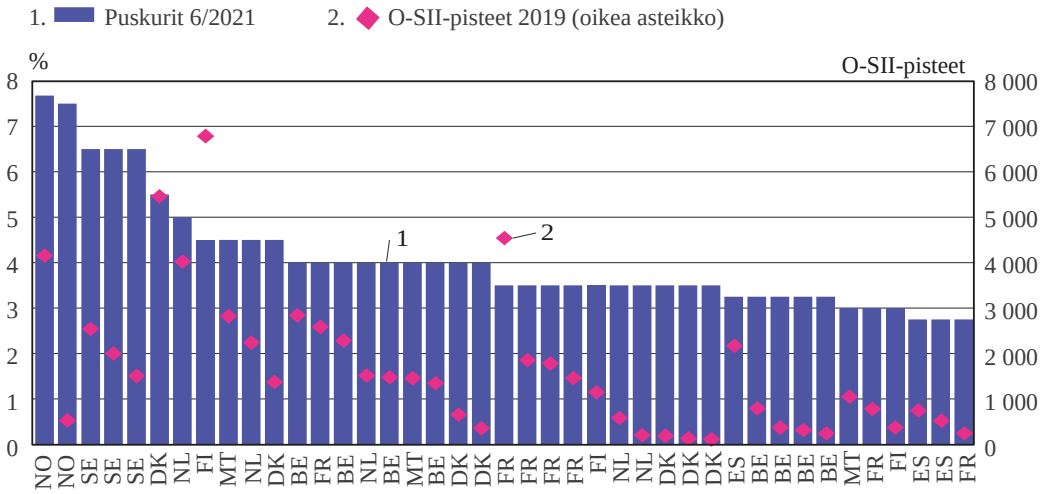
Kuviossa: Norjan rakennepuskurien suuruudet on arvioitu vuoden 2020 lopussa asetettujen puskurivaatimusten perusteella. Uusi norjalaisiin luottoihin kohdistuva 4,5 prosentin järjestelmäriskipuskurivaatimus astuu kuitenkin osalle norjalaispankeista voimaan vasta vuoden 2022 lopussa. Lisäksi keskimääräisiä puskurivaatimuksia laskettaessa on oletettu, että järjestelmän kannalta merkittäviksi luokiteltuja norjalaispankkeja lukuun ottamatta norjalaispankeilla on vain kotimaisia luottoja. Nämä oletukset käytännössä yliarvioivat jonkin verran Norjan pankkisektorin tosiasiallisia keskimääräisiä puskurivaatimuksia.

Makrovakauspuskurien maakohtaisiin keskiarvoihin vaikuttaa maassa sovellettujen makrovakauspuskurien suuruuden lisäksi olennaisesti myös pankkisektorin keskittyneisyys. Sen vuoksi rakenteellisten makrovakauspuskurien tasoja on perusteltua vertailla myös pankkikohtaisesti. Nordean O-SII-pisteillä mitattu järjestelmätason merkittävyys on koko verrokkiryhmän suurin (kuvio 3). Nordean rakenteellisten puskurien kokonaismäärä on kuitenkin keskeisimpien verrokkimaiden suurimpia pankkiryhmiä pienempi. OP Ryhmän rakennepuskurien kokonaismäärä on puolestaan hieman pienempi kuin kooltaan tai järjestelmätason

merkittävyydeltään samankaltaisilla tanskalaisilla, hollantilaisilla ja belgialaisilla pankeilla. OP Ryhmän rakennepuskurit ovat toisaalta samansuuruiset kuin huomattavasti OP Ryhmää suuremmilla ja globaalin rahoitusjärjestelmän kannalta merkittäviksi luokitelluilla espanjalais- ja ranskalaispankeilla.

Kuvio 3.

Nordean rakenteellisten makrovakauspuskurien kokonaismäärä
pienempi kuin keskeisimpien verrokkimaiden suurimmilla pankkiryhmillä

Lähteet: ESRB, EBA ja Finanssivalvonnan laskelmat.

11.4.2022
© Suomen Pankki / (© Bank of Finland)

Viitteet

1. Pankkikohtaiset muuttuvat lisäpääomavaatimukset on jätetty puskurivertailun ulkopuolelle, sillä tietyssä maassa asetettua muuttuvaa lisäpääomavaatimusta sovelletaan automaattisesti myös ulkomaisten pankkien vastuisiin kyseisessä maassa. Näin ollen pankkikohtainen muuttuva lisäpääomavaatimus ei riipu yhtä vahvasti pankin sijaintivaltion makrovakauspolitiikasta kuin rakennepuskurien taso. ↑
2. Riskimittarikohtaiset pisteet on skaalattu 0–100 niin, että maa, jossa rakenteelliset haavoittuvuudet ovat riskimittarin arvon perusteella suurimmat, saa arvon 100. Maa, jossa haavoittuvuudet ovat pienimmät, saa vastaavasti arvon 0. Muiden maiden pisteet määräytyvät 0–100 niiden riskimittarien arvon perusteella määritetyn järjestysluvun mukaisesti. ↑
3. Rakennepuskureihin on vertailuissa luettu O-SII- ja järjestelmäriskipuskurien lisäksi myös kiinteä lisäpääomavaatimus. ↑
4. Pandemiaa edeltänyt tilanne on sekä sääntelymuutosten että puskurien koostumusta ↑

koskevien tavoitteiden mahdollisten muutosten vuoksi huono vertailuajankohta. Suomi on tarkastellun maajoukon ainoa maa, jossa rakenteellisia puskureita on alennettu ensisijaisesti pandemian vuoksi. Ruotsissa rakennepuskurien muutokset pandemian aikana johtuivat yksinomaan luottolaitosdirektiivin (CRD V) muutoksista. Hollannissa muutokset johtuivat sekä pandemiasta että CRD V -sääntelymuutoksista. Toisaalta muutoksia on perusteltu myös pyrkimyksellä kasvattaa jatkossa muuttuvan lisäpääomavaatimuksen osuutta aiempaa suuremmaksi. Näistä syistä on perusteltua olettaa, ettei rakenteellisia puskureita ole tarkoitus kasvattaa pandemiaa edeltäneiden suuruisiksi Ruotsissa ja Hollannissa.

Asiasanat

makrovakauspolitiikka, makrovakauspuskurit, pankit